

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2MCdo/6/2015
Identifikačné číslo spisu:	6412205834
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6412205834.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po nebohej Z. S., rod. H., zomrelej B., naposledy bývajúcej v X., o podnet na prejednanie dedičstva, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 12 D 60/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom z 28. mája 2014 č. k. 12 D 60/2012-41, Dnot 126/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom uznesením 28. mája 2014 č. k. 12 D 60/2012-41, Dnot 126/2012 v prvom výroku určil všeobecnú cenu majetku sumou 13 921 €, čo je aj čistou hodnotou dedičstva, lebo dlhov niet. Druhým výrokom schválil dedičskú dohodu, podľa ktorej nehnuteľnosti zapísané v katastri nehnuteľností pre obec X., kat. úz. X. na LV č. XXX - parc. č. EKN XXX/X orná 893 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1269 m2, parc. č. EKN XXX záhrady 382 m2, parc. č. EKN XXX záhrady 389 m2, parc. č. EKN XXX zastavané pl. a nádvorcia 113 m2, parc. č. EKN XXX ttp 74 m2, parc. č. EKN XXX zastavané pl. a nádvorcia 441 m2, parc. č. EKN XXX ttp 987 m2, parc. č. EKN XXX orná 356 m2, parc. č. EKN XXXX/X ttp 151 m2, parc. č. EKN XXXX zastavané pl. a nádvorcia 601 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 298 m2, parc. č. EKN XXXX záhrady 334 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 350 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 283 m2, parc. č. EKN XXXX/X ttp 412 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 228 m2, parc. č. EKN XXXX/X orná 426 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 132 m2, parc. č. EKN XXXX ttp 171 m2, parc. č. EKN XXXX/X orná 345 m2, parc. č. EKN XXXX/X orná 272 m2, podľa B 2 na por. v 1/2; na LV č. XXX - parc. č. EKN XXX/X ttp 4112 m2, parc. č. EKN XXX ttp 2205 m2, parc. č. EKN XXX ttp 2471 m2, parc. č. EKN XXX/X ttp 1000 m2, parc. č. EKN XXX orná 24534 m2, parc. č. EKN XXX ttp 12331 m2, parc. č. EKN XXX. orná 2638 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3664 m2, parc. č. EKN XXX ttp 479 m2, parc. č. EKN XXX orná 5449 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3015 m2, parc. č. EKN XXX ttp 263 m2, parc. č. EKN XXX orná 8716 m2, parc. č. EKN XXX orná 353 m2, parc. č. EKN XXX ttp 2755 m2, parc. č. EKN XXX orná 3774 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3322 m2, parc. č. EKN XXX/X orná 2359 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3289 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3015 m2, parc. č. EKN XXX orná 1932 m2, parc. č. EKN XXX ttp 919 m2, parc. č. EKN XXX orná 1572 m2, parc. č. EKN

XXX ttp 997 m2, parc. č. EKN XXX orná 2556 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1317 m2, parc. č. EKN XXX ttp 261 m2, parc. č. EKN XXX ttp 761 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1057 m2, parc. č. EKN XXX orná 1177 m2, parc. č. EKN XXX ttp 166 m2, parc. č. EKN XXX ttp 837 m2, parc. č. EKN XXX orná 1253 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3303 m2, parc. č. EKN XXX orná 6987 m2, parc. č. EKN XXX orná 1593 m2, parc. č. EKN XXX ttp 466 m2, parc. č. EKN XXX ttp 617 m2, parc. č. EKN XXX orná 1593 m2, parc. č. EKN XXX orná 1943 m2, parc. č. EKN XXX ttp 260 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1297 m2, parc. č. EKN XXX orná 978 m2, parc. č. EKN XXX ttp 3698 m2, parc. č. EKN XXX ttp 850 m2, parc. č. EKN XXX orná 1428 m2, parc. č. EKN XXX orná 1012 m2, parc. č. EKN XXX orná 676 m2, parc. č. EKN XXX ttp 845 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1549 m2, parc. č. EKN XXX ttp 193 m2, parc. č. EKN XXX orná 748 m2, parc. č. EKN XXX orná 3771 m2, parc. č. EKN XXX orná 2659 m2, parc. č. EKN XXX ttp 1423 m2, parc. č. EKN XXX orná 1940 m2, parc. č. EKN XXX orná 885 m2, parc. č. EKN XXX orná 1282 m2, podľa B 2 na por. v 1/2; prevezmú dedičia 1/ F. P., rod. S., nar. X.XX.XXXX, r. č. XXXXXX/XXX, bytom H. v podiele 1/4 z podielov por., t. j. v 1/8 z celku LV č. XXX,XXX; 2/ Z. S., rod. S., nar. XX.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom H., v podiele 1/4 z podielov v por., t. j. v 1/8 z celku LV č. XXX,XXX; 3/ nesvojprávna M. L., rod. S., nar. XX.X.XXXX., r. č. XXXXXX/XXX, bytom X., 4/ S. P., rod. S., nar. XX.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom E., 5/ Z. S., rod. S., nar. XX.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX., bytom L., 6/ I. S., rod. S., nar. X.XX.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom X., 7/ S. S., rod. V., nar. X.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXX, bytom X., každý v podiele 1/20 z podielov por., t. j. každý po 1/40 z celku LV č. XXX,XXX; 8/ S. G., rod. S., nar. XX.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom W., 9/ I. S., rod. S., nar. X.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom P., 10/ V. S., rod. S., nar. X.XX.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom P., 11/ O. S., rod. S., nar. XX.X.XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, bytom E., každý v podiele po 1/16 z podielov v por., t. j. po 1/32 z celku LV č. XXX,XXX bez povinnosti vyplatiť ustupujúcich dedičov. V treťom výroku určil odmenu a hotové výdavky súdneho komisára v celkovej sume 241,45 €. Preberajúci dedičia notársky poplatok zálohovo zaplatili. V poslednom výroku vyslovil, že dedičia sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť poplatok z dedičstva podľa zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších zmien a doplnení, pol. 18a v spojení s ustanovením § 18c ods. 1, v sume 27,50 € v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia na účet Okresného súdu v Žiari nad Hronom.

2. Na základe podnetu účastníka dedičského konania po nebohej S. S. podal proti uvedenému uzneseniu súdu prvej inštancie mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“). Navrhoval, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci, keď mal za to, že súd prvej inštancie schválil dedičskú dohodu o vyporiadaní dedičstva, ktorá nebola v súlade s § 23 ods. 1 zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších zmien a doplnkov. Poznamenal, že súd pri rozhodovaní o dedičstve nemôže určiť nové spoluvlastníctvo k poľnohospodárskym pozemkom nachádzajúcim sa mimo zastavaného územia obce, pokiaľ na novovzniknuté spoluvlastnícke podiely pripadne výmera nižšia než 2000 m2 a lesný pozemok menší ako 5000 m2. Konštatoval, že súd prvej inštancie však schválil dohodu medzi dedičmi, v zmysle ktorej v podstate určil nové spoluvlastníctvo k poľnohospodárskym pozemkom nachádzajúcim sa mimo zastavaného územia obce X. tak, že na novovzniknuté podiely dedičov pripadla u poľnohospodárskych pozemkov výmera nižšia než 2000 m2. Zároveň poukázal na to, že notár nepoučil účastníkov konania o zákaze drobenia poľnohospodárskej pôdy podľa zákona č. 180/1995 Z.z. a teda nevedol dedičov k uzavretiu dedičskej dohody, ktorá by bola v súlade s ustanoveniami zákona č. 180/1995 Z.z. a súd prvej inštancie tak vec nesprávne právne posúdil.

3. Účastníci dedičského konania po nebohej s a k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora písomne nevyjadrili.

4. Na konanie o dedičstve s a s účinnosťou od 1. júla 2016 vzťahuje zákon č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Podľa prechodného ustanovenia § 395 ods. 1 CMP, ak § 396 neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 395 ods. 2 CMP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

Podľa § 396 ods. 1 CMP konania o dedičstve začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolačí súd“) posúdil podľa právneho stavu účinného ku dňu jeho podania, teda podľa príslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania, predovšetkým skúmal splnenie podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania v zmysle § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

8. Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

9. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

10. Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípov rovnosti zbraní a princípov právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním

mimoriadneho dovolania.

11. Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL. z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

12. Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten-ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

13. Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

14. Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

15. V danom prípade generálny prokurátor napadol mimoriadnym dovolaním uznesenie okresného súdu pod sp. zn. 12 D 60/2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť. Proti tomuto uzneseniu bolo prípustné odvolanie, žiaden z účastníkov dedičského konania ho ale nepodal.

16. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že dedič S. S. sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasívu samotného dediča S. S. pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného dedičom.

17. So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako procesne neprípustné (§ 464 CSP v spojení s § 447 písm. c/ CSP).

18. O povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania dovolací súd nerozhodoval, pretože účastníci nepodali návrh na ich priznanie (§ 57 CMP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.